

Özel Sektör Yönetim Binalarında Sistem İyileştirme Modeli*

*A Model to Improve the Management Buildings used by Private Sector**

İclal ALUÇLU,¹ Ayfer AYTUĞ²

Sistem iyileştirmesi, büro sisteminin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak amacıyla bilimsel ve sistematik olarak yürütülen problem çözme faaliyeti olarak kullanılabilir. Sistemi oluşturan öğeler, ortak bir amaca yönelmiş olarak bir arada bulunmaktadır. Sistemi oluşturan parçalar bir amacı gerçekleştirmek için etkileşim içerisindedirler. Sistem iyileştirme amacıyla bürolarda gerçekleştirilen çalışmalar; iş akış analizleri, alan kullanım analizi, kullanılan formların analizi, personel kullanım analizi, donanım kullanım analizi, zaman kullanım analizi ve idari faaliyetlerin maliyet analizi olarak ifade edilebilir. Büro yöneticileri ya da sistem analistleri genellikle, herhangi bir sistem problemi üzerinde çalışırken, sistem iyileştirme amacıyla iş basitleştirme ya da girdi-çıkı analiz yöntemlerini kullanmaktadırlar. Planlamada organizasyonun gereksinimi olan iletişimi güçlendirici bir fiziksel planlama geliştirilmelidir. Fiziki açıdan uzun ömürlü bir bina ile sık sık değişebilen organizasyonların uyumunu sağlamak ancak esnek ve olası değişikliklere cevap verecek binada mümkündür. Böylece tasarım, rasyonel bir çalışma oluşumunu engellemeyip, büronun değişen gereksinimi ve gelişimi halinde yeni düzenleme imkânı verebilecektir. Bu çalışmada, özel sektör yönetim binalarının sisteminin iyileştirilmesi için öneri modeli oluşturulmuştur. Bu model, tasarımcının ya da iyileştirmeyi yapacak olan analistin hangi adımları izleyerek sonuca ulaşması gerektiğini belirleyen bir çalışma olması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, özel sektör yönetim binası tasarımında da tasarımcının program oluşturma, planlama gibi tasarım aşamalarında da yararlanabileceği bir kontrol listesi haline dönüştürülmesi de mümkündür. Önerilen modelin uygulanması ile özel sektör yönetim binalarının, gelişen teknoloji karşısında değişimlere kolay adapte olması ve yüksek verimliliğin sağlanması mümkün olabilecektir.

Anahtar sözcükler: Büro binaları; kullanıcı gereksinimleri; sistem iyileştirme; verimlilik.

*Bu makale 1. yazarın 2. yazar danışmanlığında Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi'nde gerçekleştirdiği doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

¹Dicle Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı, Diyarbakır; ²Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı, İstanbul.

System improvement can be used to increase productivity and solve problems in official activities. For the best outcome, the improvement must have a scientific and systematic base. The system elements blend together for collective goals. They interact with each other to realize a special aim. System improvement consists of the analysis of the following: the work flow-chart, place use, official objects use, the form used for official activities, staff use, official materials use, time use, and costs. In order to solve system problems or to improve the system, the managers or the system analysts use simplifications and/or idealizations in the problem, and/or in analyzing the inputs and outputs of the system. A suitable communication is another important issue for productivity. For a harmony between buildings with a long use life and for modular organizations, a flexible architectural planning is needed. Thus, the design should not prevent rational work conditions and should satisfy the changeable needs of the office. A model to improve the management buildings used by private work sector is therefore proposed in this study. The model is beneficial for the designer in clearly indicating which steps have to be followed in such designs. The model can be used as a program or a checklist for designing the management buildings in the private work sector. It is hoped that this model will serve as an easy guide for designers.

Key words: Official buildings; user needs; system improvement; productivity.

*This paper reveals some of the findings of 1. authors's PhD research at Yıldız Technical University, Department of Architecture, supervised by 2nd author.

¹Department of Engineering and Architecture, Dicle Technical University, Faculty of Architecture, Diyarbakır; ²Department of Architecture, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Istanbul, Turkey.

MEGARON 2009;4(1):45-51

Başvuru tarihi: 17 Şubat 2009 (Article arrival date: February 17, 2009) - Kabul tarihi: 9 Haziran 2009 (Accepted for publication: June 9, 2009)

İletişim (Correspondence): Yard. Doç. Dr. İclal Aluçlu. e-posta (e-mail): ialuclu@dicle.edu.tr

© 2009 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - © 2009 Yıldız Technical University, Faculty of Architecture

Çalışmanın Kapsamı ve Önemi

Teknolojinin devamlı gelişmesi, büro binalarının değişime ve gelişime açık olmasını gerektirmektedir. Çeşitli yapı-ürün tasarımlarının, gerçekleştirme süreçlerine ilişkin olarak, özellikle çağımızın getirdiği yeni sorunların çözümüne bilimsel bir yaklaşıma gereksinim vardır. Bina yapım sürecinde, ürün seçiminden başlayarak detay çözümüne dek tüm aşamalar incelenerek hareket edilmelidir. Bürolardaki tüm işler ve elemanlar arasında sıkı bir iletişim söz konusudur. Bu nedenle, büro planlarında, organizasyonun gereksinimi olan iletişimi güçlendirici bir fiziksel planlama geliştirilmelidir. Değişimin ve gelişimin tasarımı karşılanabilir olması, binanın ömrünü uzatması açısından önemli bir etkidir. Fiziksel açıdan uzun ömürlü bir bina ile sık sık değişebilen organizasyonların uyumunu sağlamak ancak esnek ve olası değişikliklere cevap verecek binada mümkündür. Böylece tasarım, rasyonel bir çalışma oluşumunu engellemeyip, büroda değişen gereksinim ve gelişim halinde yeni düzenleme imkânı verebilecektir.

Büro binalarında verimliliğin artırılması için, özellikle kullanıcı gereksiniminden doğan sorunların ortaya çıkarılarak düzenlemelerin yapılması gerekir. Kullanıcının istek ve gereksinimlerini belirlemek ve bunların mevcut fiziksel, doğal ve sosyal çevrenin kısıtlamaları içinde gerçekleştirilmesi ancak iyi bir planlama ile mümkündür.^[1] Planlama, geleceği metotlu bir biçimde irdelemek olduğuna göre, tasarımcı, tasarımı ile iş verimliliğini artırarak, çalışanın rahat ettiği insancıl bir çalışma ortamı oluşturmalıdır.

Çalışmada,

- Büro binalarında verimliliğin artırılabilmesi için, kullanıcının fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılayabilecek bir çevrenin oluşturulması gerektiği,
- Kullanıcı gereksinimlerinin tasarım sürecinde mekânlara eksiksiz olarak yansıtılması sonucunda, kullanıcı memnuniyetine bağlı olarak performansın ve dolayısıyla, verimliliğin artacağı,
- Büro mekânının estetik, fizyolojik ve psikolojik kaynaklı bir anlam içerdiği ve çalışanların verimliliği konusunda etkili olacağı şeklinde varsayımlar oluşturulmuştur.

Çalışmada amaca yönelik olarak özel sektör yönetim binalarında gözlem, görüşme ve anket yapılmıştır. Büro binalarının, iş türünü değiştirmesi, organizasyon değişikliği yapması ile yapının fonksiyonel ve fiziksel eskimelere uğradığı, buna bağlı olarak girdi ve verilerin çeşitlenmesinden kaynaklanan (kullanıcı istek ve gereksinimlerinin değişmesi) sorunların, büro binasının yetersiz kalmasına neden olduğu gözlenerek sistemin iyileş-

tirilebilmesi, düzeltilebilmesi için bir model oluşturulmaya çalışılmıştır.

Büroların gelişiminin irdelenmesi, verimliliğe yönelik olarak özel sektör yönetim binalarının sisteminin iyileştirilmesi için oluşturulacak modelin geliştirilmesine yardımcı olacak iyileştirme yöntemleri ve insan faktörünü tanıma ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik bilgilerin toplanmasında literatür araştırmasından yararlanılmıştır.

Bürolardaki fiziksel özelliklerin büro kullanıcıları üzerindeki etkileri ile performans ve konfor koşulları belirlenmiş ve yeni sistemin tasarlanmasına yardımcı olacak veriler toplanmıştır. Daha sonra bürolarda çalışan kullanıcıların belirlenen gereksinimlerini karşılayacak koşulların hücre büro, açık büro, serbest büro tiplerinde uygunluğu tablolar haline getirilmiştir.^[2]

Özel sektör yönetim binalarının yetersizlik nedenleri alan çalışması ile belirlenmiştir. Yapılan alan çalışmasında büronun mevcut fonksiyonel ilişkileri gözlem yolu ile belirlenmiş, kullanıcının konfor koşulları, iş akışı, donatı ve mekan düzenlemesi bağlamında karşılaştığı sorunlar ortaya çıkarılmıştır. Kullanıcılarla yapılan görüşme ve anketler sonucunda ise, büro çalışma mekanlarına ilişkin problem alanları belirlenmiştir. Görüşme ve anketlerde büro çalışanlarına;

- Kullanıcının özelliklerine ilişkin sorular,
- Yapılan eylemlere bağlı olarak mekânların kullanımı ile ilgili bilgilerin alınmasını sağlayan sorular,
- Kişinin büro mekanındaki psiko-sosyal gereksinimlerine ilişkin sorular,
- Büro mekânının fiziksel çevre koşullarına ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Mevcut büro binasının iyileştirilmesi için, uygun koşullar basamaklar halinde incelenerek sistem iyileştirme modeli geliştirilmiştir. Bu model, tasarımcının ya da iyileştirmeyi yapacak olan analistin hangi adımları izleyerek sonuca ulaşması gerektiğini belirleyen bir çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

Şekil 1'de görüldüğü gibi gelişen teknolojiye bağlı olarak fonksiyonel ve fiziksel eskimeye uğrayan, iş türünün değişmesiyle kullanıcı gereksinimlerine yanıt vermeyen ya da organizasyonların büyümesi veya küçülmesine bağlı olarak meydana gelen zorunlu değişmelerin ve yetersizliklerin, mevcut bir büro binasında çözümlenebilme olanaklarının araştırılması gerekir.

Özel sektör yönetim binalarında (Holdinger) amaç, verimliliği olumlu yönde etkileyip çalışanların büro mekânlarında huzurlu, rahat ve sağlıklı bir şekilde işlerini yapmalarını sağlamaktır. Bu amaca uygun olarak,

Şekil 1. Mevcut bir büro binasının yetersizlik nedenleri.

oluşturulan varsayımlar doğrultusunda özel sektör yönetim binalarında değişim gösteren kullanıcı istek ve gereksinimleri, konfor şartları ve organizasyona yönelik sistem iyileştirme modeli geliştirilmiştir.^[2]

Özel Sektör (Holding) Yönetim Binaları

Avrupa ülkeleri ve ABD, endüstrileşme süreci ile birlikte 19. yüzyılın başlarından itibaren tarihte hiç görülmedik ve geriye dönülmez bir biçimde değişime ve dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşümün mekânı olan büro binaları da üretim sürecindeki, toplumsal yapıdaki ve fiziksel yapıdaki köklü değişimin sonucunda büyümüşler ve yoğunlaşmışlardır.^[3]

Endüstriyel üretim şehir içindeki küçük atölyelerin fabrikaya dönüşmesi ile başlamıştır. Fabrikaların ve endüstrinin hızla büyümesi 19. yüzyılın ilk yarısından başlayarak şehirlerde nüfusu arttırmıştır. Yeni üretim biçiminin yaygınlaşması, endüstriyel üretimde daha çok insanın üretim sürecine katılmasını zorunlu hale getirmiştir. Yeni üretim biçimi, fiziki mekânları da değiştirmiş ve yoğunlaştırmıştır. Sanayileşme ile yeni üretim sisteminin merkezi olan “fabrika” artık kentsel hayatın merkezi haline gelmiştir.

Ülkemiz, son 30-35 yıl içinde geçirilen hızlı sanayileşme hayatında, yeni arayışlar içine girmiş, hatta batı ülkelerindeki çözüm yollarının bir kısmını uygulamaya koymuştur. Büro binaları da sanayileşmenin sonucunda gereksinimlerin karşılanmasına ve ülkemizin kalkınmasına yardımcı olabilmek için oluşturulmuş yapılardır.

Sanayileşmenin getirdiği teknolojik imkânlar, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını etkilemekte, yarattığı yeni gereksinimlerin ve sorunların giderilmesi için önlemlerin alınmasını, mevcut kurumların yeni koşullara uydurulmasını ve yeni düzenlemelerin getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Zamanımızda teknolojik değişim ve gelişmeler hızlandığı gibi, özellikle ikin-

ci Dünya Savaşından sonra elektronik, elektroniği yönlendiren makineler; otomatlar ve yeni iletişim tekniklerinin kullanımı, teknolojik çağa geçişi hızlandırmıştır. Ülkemizde de büro yapılarında bu durum söz konusu olmuştur. Bu nedenle bir büro binasının 30-60 yıl için tasarlanması gerekmektedir.

Tasarım safhasında program yanlışlıkları ve tasarım kriterlerinin tam olarak belirlenmemesi gibi hatalar, gelişen teknoloji karşısında, kullanıcıların zaman içinde değişen gereksinimlerini karşılayamaz hale gelmelerine neden olacaktır.

Özel sektör yönetim binalarında, bölümler arası iletişim ile iş akışına ilişkin dolaşım önemli ve yoğundur. Açık bürolarda çok sayıda bölüm veya bölümler aynı kata yerleştirilmektedir. İş grupları alçak panolarla birbirinden ayrılmakta ve duvar gibi ara bölmeler bulunmamaktadır. Çalışma masaları bir sıra halinde dizilmekte ve büro içinde çok sayıda bitki bulunmaktadır. Bu tür büro mekânlarında çalışan kişi sayısı 40-200 arasında değişmekte, çalışma mekânında her türlü havalandırma, ısıtma, aydınlatma şartlarının sağlanması oldukça önem kazanmaktadır.^[4] Kullanıcısı belli olan bu büro binalarında verimliliğin sağlanabilmesi için, çalışma mekânlarının fonksiyonel ve insanlı olması, kullanıcının fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılayacak bir çevrenin oluşturulması gerekir. Bunun yanı sıra, simgesel olmaları da özellikle özel sektör yöneticileri tarafından istenmektedir. Onat, kent dokusu içinde hemen tanınabilecek bir tür “amblem” şeklinde olan biçimlerin kuruluşun reklâmına süreklilik kazandırdığını belirtmiştir.^[5]

Çalışmanın amaç ve kapsamına giren, özel sektör yönetim binalarına ilişkin iyileştirme modeli, mevcut veya yeni tasarlanacak büro binalarında verimliliğin artırılabilmesine yönelik kullanıcı gereksinimi ve konfor şartlarına uygun düzenlemelerin yapılmasına olanak sağlayabilecektir.

Özel sektör yönetim binalarında, teknolojinin gelişmesine paralel olarak kullanıcı gereksinimleri değişmekte ve bina fonksiyonel olarak eskimeyle yüz yüze kalabilmektedir. Ancak, özel sektör yönetim binalarında iş akışları, teknoloji kullanma tercihleri, çalışanların sorumlulukları belirgin olduğundan, kullanıcı gereksinimlerini belirleme olanağı bulunmaktadır. Böylece teknolojinin gelişimine uyum gösteren verimli çalışma ortamlarını tasarlamak veya re-organize etmek mümkün olacaktır.

Özel Sektör (Holding) Yönetim Binalarında Sistem İyileştirme ve Aşamaları

Bürolarda sistem iyileştirmeye gidebilmek için, ön-

celikle sistem iyileştirmeyi gerektirecek nedenlerin araştırılması gerekir. Bütün nedenleri tespit ettikten sonra iyileştirmenin hangi aşamalarda yapılabileceği araştırılmalıdır. Daha sonra ise, hangi yöntemlerle ve nasıl iyileştirmeye gidileceği karara bağlanmalı ve iyileştirme işlemine başlanmalıdır.

Sistem iyileştirmesini, büro sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla bilimsel ve sistematik olarak yürütülen problem çözme faaliyeti şeklinde tanımlayabiliriz.

Sistem iyileştirmenin amacı, mevcut problemleri çözmek ve beklenen problemlerin oluşumunu önlemektir. Sistem iyileştirme çalışmalarıyla, sistemin işleyişi sırasında ortaya çıkacak problemler en kısa zamanda saptanarak düzeltici önlemler alınabilir. Ayrıca, çevrede oluşan değişikliklere zamanında ve gerektiği ölçüde uyum sağlanabilir.

Sistem iyileştirmesi, bilgi kullanıcıları tarafından fark edilen önemli bir problemin çözümüne yönelik olarak başlamaktadır. Sistem iyileştirme üç ana aşamayı içermektedir.

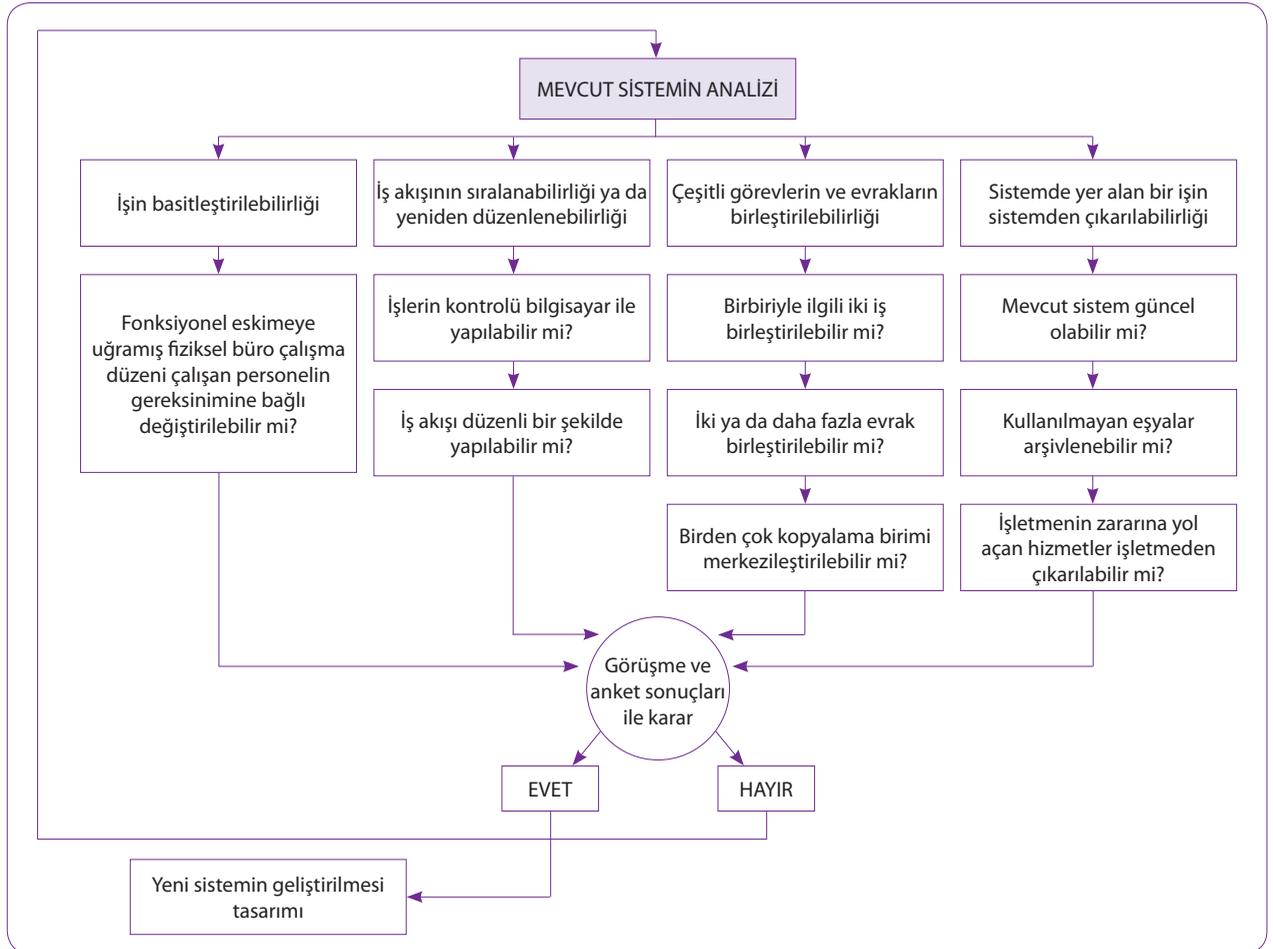
- Mevcut sistemin analizi,
- Yeni tasarım modelinin geliştirilmesi,
- Geliştirilen yeni sistemin faaliyete geçirilmesi.

Mevcut Sistemin Analizi

Sistem iyileştirme amacıyla bürolarda gerçekleştirilen çalışmalar; iş akışı analizleri, alan kullanım analizi, kullanılan formların analizi, personel kullanım analizi, donanım kullanım analizi, zaman kullanım analizi ve idari faaliyetlerin maliyet analizi olarak ifade edilebilir.

Herhangi bir büroda sistem iyileştirme çalışmasına karar verildiği takdirde, bu çalışmayı gerektiren nedenler (iletişim sistemleri ile ilgili problemler, organizasyon problemleri, yönetimden kaynaklanan problemler ve personel problemleri) analiz sonucunda tespit edilmelidir (Şekil 2).

Büro yöneticileri ya da sistem analistleri genellikle, herhangi bir sistem problemi üzerinde çalışırken, sistem iyileştirme amacıyla iş basitleştirme ya da girdi-çıkı analiz yöntemlerini kullanmaktadırlar.

Şekil 2. Mevcut sistemin analiz edilmesi modeli.

Yeni Tasarım Modelinin Geliştirilmesi

Bir büro binasında; binada tasarlanan mekânları kullanan her çalışandan en fazla verimi almak amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için, kullanıcıların işlerini verimli bir şekilde gerçekleştirilebilecekleri uygun ortamların / mekanların tasarlanması gerekmektedir.

Bu uygun ortamın yaratılmasında ise, çalışma mekânının fiziksel özelliklerinin çalışanların sadece rahatına yönelik değil, görevlerini rahat ve verimli gerçekleştirmelerini sağlayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Eğer fiziksel özelliklerle ilgili belirlemeler yapılmış ise çalışanlar çok rahat bir ortamda dahi gerekli performansı göstermeyecek, rahatsız çevre koşullarında işe konsantre olmaları güçleşecektir.

Şekil 3’de bu amacı gerçekleştirmeye yarayacak bir model oluşturulmuş daha sonra modelin anlaşılabilirliği için ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Geliştirilen Yeni Sistemin Faaliyete Geçirilmesi

Özellikle, büyük ve rutin büro işlerinin yoğun olduğu özel sektör yönetim binalarında, büro faaliyetlerinin gerektireceği mekânın gereksinime uygun şekilde düzenlenmesi, analitik bir anlayış, yaklaşım ile gerçekleştirilebilir. Organizasyonun değişmesi ile paralel olarak kullanıcı gereksinimlerinin giderek değişmesi, büroların yeniden düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.^[6] Binanın ancak kullanıcı gereksinimindeki değişikliklere olanak sağlayacak şekilde tasarlandığında verimli olabileceği varsayımı ile geliştirilen iyileştirme modeli, iyileştirme yapılacak özel sektör yönetim binasının mimarı veya analistine referans teşkil edecektir. Yeni sistemin faaliyete geçirilmesi ile gelişen teknoloji karşısında ekonomik yapıların değişimlere kolay adapte olmalarını ve yüksek verim alabilmelerini sağlamaya yardımcı olmak, temel amaçlardan biri olmalıdır.

Önerilen Model ve Kullanımı

Bir büro mekânı tasarımının başarısı mekânın çevresel koşullarının kullanıcıların gereksinimlerine hangi düzeyde cevap verebildiğiyle yakından ilgilidir. Çalışanlarına, görevlerini yaparken fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkiler yaratmayan, kullanıcıların gereksinimlerine uygun büro çalışma mekânları diğerlerine oranla daha verimli olacaktır. Özel sektör yönetim binalarında çalışma mekânının kullanıcı gereksinimlerine uygun şekilde düzenlenmesi, insancıl yönden “yeterli planlama” ile mümkün olacaktır.

Yukarıda anlatılanlar bağlamında geliştirilen model’de mevcut özel sektör yönetim binalarında sorunsallar;

- Gelişen teknoloji,
- Organizasyonların değişmesi, büyümesi veya küçülmesi ile mevcut yapıda meydana gelen değişiklikler,
- İş türü değişimi,
- Kullanıcı istek ve gereksinimlerine yanıt vermemesi olarak belirlenmiştir.^[2]

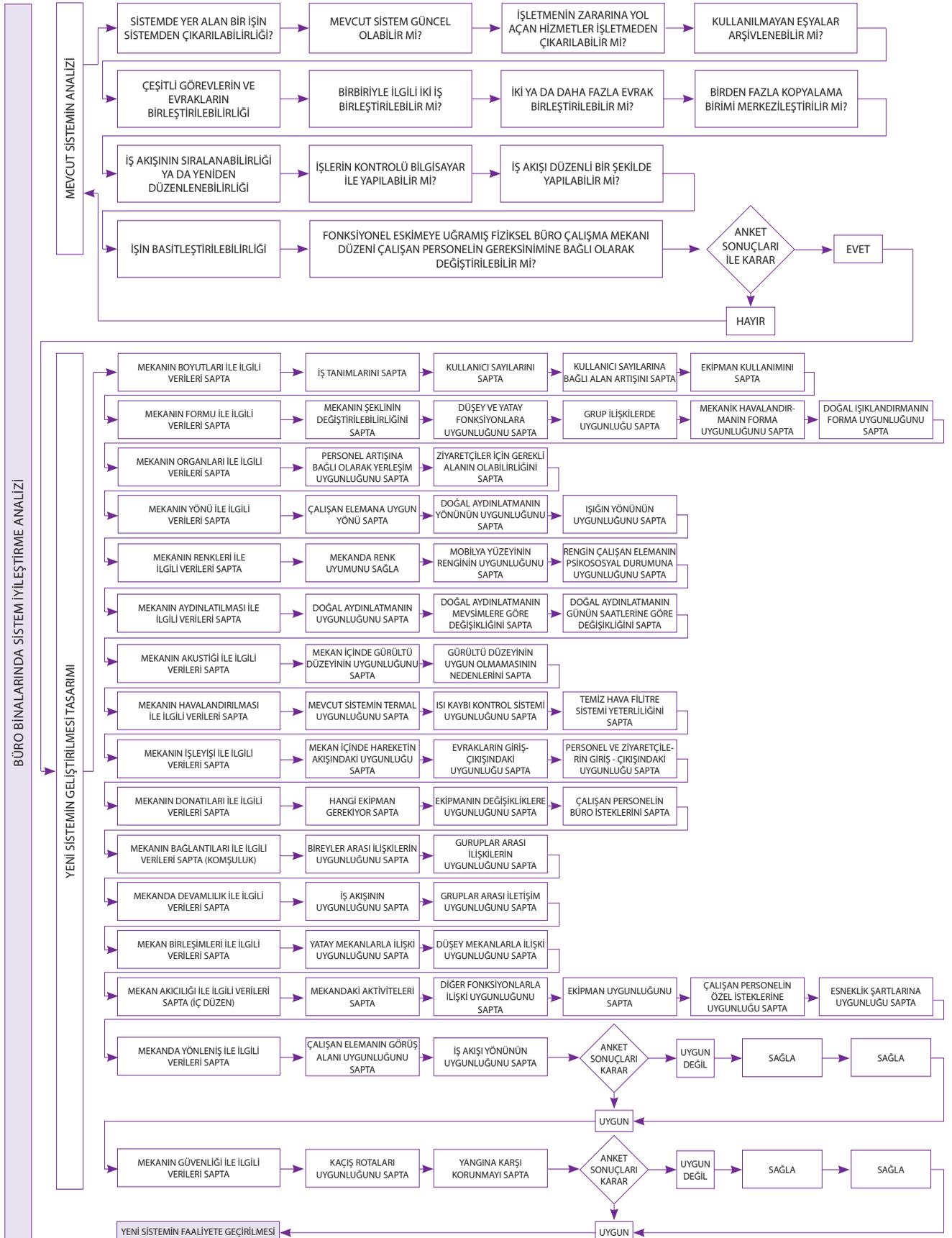
Çalışmada hedeflenen, verimliliğe yönelik olarak sistem iyileştirme yöntemleri ile desteklenmiş bir model oluşturmaktır.

Büro binasının çalışma mekânları için geliştirilen modelde, çalışma mekânının tam olarak anlaşılması gerekir. Mekânsal boyutların saptanması ve bunların mekân tasarımının oluşumuna etkilerinin çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.^[7]

Boyutsal özellikler, malzeme ve teknik gelişim paralelinde çeşitlilik gösterebilirken, bu özellikler üzerinde mekânın tasarlanması ve fonksiyonunu belirleyici olabilmektedir. Boyutsal özellik, en-boy-yükseklik gibi değerlerle ifade edilirken gerçekte elimizdeki mekânsal gerçeğin plan şeması ve formunu belirleyici kılar. Bu temel mekânsal niteliklerin doğru ve detaylı olarak anlaşılması, çalışma mekânı tasarımının değerini belirleyen önemli bir unsurdur.^[8]

Yaratılabilecek çok çeşitli mekânsal ve duyuşsal etkilerle birlikte, mekânın içerdiği işlevlerin ve kullanıcı gereksinimlerinin en doğru ve tatmin edici şekilde oluşturulmasında mekânın kendisi boyutsal özellikleriyle birlikte önemli bir veri olarak görülmektedir.^[9] Bu noktada mekânı tek başına anlamak yeterli olmayacaktır. Mekânların birbirleriyle ve dış mekânlarla ilişkilerini sağlayan mimari elemanlar olarak geçişler önem kazanmaktadır. Kapı açıklıkları ve pencere boşlukları mekânın bütünselliğine ve diğer mekânlarla ilişkilerini gösteren önemli bir mekânsal özellik olarak ortaya çıkmaktadır.^[10]

Mekâna sınır getiren düşey elemanlar olan duvarlar görsel ve fiziksel engel olurken, geçişler bu engelleri belli oranlarda geçirgenleştirebilirler. Bunlara ek olarak, çalışma mekânı tasarımının işleyişinde mekânlar arası ve mekân iç dolaşım sistemlerinin, işlevin yeterliliği açısından önemi büyüktür. Bu açıdan dolaşım yön ve şemalarının biçimlenişi ile düşey dolaşım elemanları olarak merdiven kuruluşlarının dikkatle ele alınması gerekmektedir.^[11] Benzer şekilde, çalışma mekânının da, kullanılması öngörülen donatı elemanı, mobilya ve teçhizatın biçim, malzeme doku ve renk gibi tüm özellikleri ile mekânda arzu edilen ya da gereksinilen genel karakter ve belirlenen tasarım ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekli olacaktır.^[12]

Şekil 3. Büro binalarında sistem iyileştirme modeli.

Çalışma mekânlarının amacını ve işlevini anlamak, işlevini tam olarak yerine getirmek amacıyla, kullanıcılarının ve eylem gereksinimlerinin çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir (Şekil 3).

Hareketli tüm elemanların işlevsel özelliklerinin yeterliliği yanı sıra, biçimsel ve boyutsal nitelikleri de genel tasarım kriterleri çerçevesinde değerlendirilmelidir.^[8] Ayrıca, çalışma mekânlarında geçerli konfor şartlarının elde edilebilmesi için gerekli olabilecek aydınlatma, havalandırma, tesisat v.b. gibi çevresel konfor şartlarını yerine getirebilecek sistemlerinin tanınarak, uygun şekilde çalışma mekânı tasarımına entegrasyonu sağlanmalıdır. Bu oluşumların gerekli teknik ve estetik olgunluk içinde değerlendirilerek ele alınması gerekir.^[13]

Çalışma mekânı tasarımı ve / veya re-organizasyonu sorununun çözümlenmesinde bütün bu girdilerin ve verilerin hassasiyetle ele alınarak hep bir arada düşünülmesi ve öznel ve / veya nesnel değerlendirme yöntemleri ile ölçülerek değerlendirilmesi, başarılı sonuç alınması açısından önemlidir.^[14]

Sonuçlar

İnsanın yaşamı boyunca çalışma yerlerinde geçirdiği zamanın, yaşama süresine oranının hiç de az olmadığını dikkate aldığımızda, büro tasarımının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Büro binaları yaptıkları iş türlerine göre farklı sınıflara ayrılırlar. Büyük işletmelerde büro personelinin sayısının giderek artması aynı zamanda işletme büyüklüğü ile doğru orantılı şekilde organizasyonda güçlüklerle karşılaşılmasına neden olmuştur. Bu durumda, büyük işletmelerin gerçek gereksinimlerini sağlayan, organizasyon yapısına uygun ve koordinasyonu kolaylaştırıcı tasarım anlayışının uygulanması önem kazanmaktadır.

Genelde bina yaptırılanların yapı tekniği ve büro tasarımı hakkındaki kısıtlı bilgileri, insancıl olmayan, hatta çoğu kez kötü yönetim yapılarının oluşmasına neden olmaktadır. Kapsamlı bir ön tasarım daha sonraki yüksek yatırım ve organizasyon gereksinimlerini azaltacaktır.

Çıktılarla girdiler arasındaki ilişkileri ele alan verimlilik, belli üretim kaynaklarıyla en çok üretimi sağlama ya da belli üretimi en az kaynak kullanımıyla gerçekleştirme uğraşısıdır.

Sistem iyileştirme amacıyla bürolarda gerçekleştirilen çalışmalar; iş akış analizleri, alan kullanım analizi, kullanılan formların analizi, personel kullanım analizi, donanım kullanım analizi, zaman kullanım analizi ve idari faaliyetlerin maliyet analizi olarak ifade edilebilir.

İş veriminin de büro çalışma elemanının çalışma mekânından ne kadar memnun olduğu ile sıkı sıkıya ilişkili olduğu düşünülürse, buna göre işlevsel olarak kapasitesi iyi saptanmış, mekânları esnek kullanıma elverişli biçimde tasarlanmış büro binalarında verimliliğin olumlu yönde artması, kullanıcı gereksinimlerinin, tasarımın ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmesinin sonucudur.

Kaynaklar

1. Aytug, A., (1990), "Mimaride Ergonomik Faktörler", Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskısı, İstanbul.
2. Aluçlu, İ., (2000), "Özel Sektör Yönetim Binalarında (Holdinglerde) Kullanıcı Gereksinimi, Konfor Şartları ve Organizasyona Yönelik Sistem İyileştirme Modeli", Doktora Tezi, Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
3. Dufy, F., (1974), "Shell and Core", Architectural Journal, November: 1287.
4. Ecevit, Ö., (1980), "Büyük Hacim Büroları", Dizayn Konstrüksiyon Dergisi, Şubat-Mart: 23.
5. Onat, N., (1982), "Uygulamalar ve Şehircilik", İ.T.Ü., İstanbul.
6. Joedicke, J., (1975), "Office and Administration Buildings".
7. Erkan, N., (1995), Ergonomi. MPM yayınları, Ankara.
8. Lappat, A., (1969), "Umwelt und Einrichtung im Grossraumbüros", B+W, (1):1.
9. Ertek, H., (1994). "İç Mekan Temel Tasarım İlkelerine Bir Yaklaşım", Yüksek Lisans Tezi, (Yayınlanmamış). H.T.Ü. Ankara.
10. Gottschalk, O., (1968), Flexible Werwaltungsbauten, Quikborn.
11. Deilmann, H. A., (1977), "Çalışma Yerleri Tipleri ve Mekan Sistemleri", B+W, 20.
12. Naskshian, J. S., (1964), "The effects of red and green surroundings on behavior." Journal of General Psychology, 70.
13. Kleeman, W., (1992), "Interior Design of the Electronic Office". The Comfort and Productivity. Payoff, Van Nostrand Reinhold, New York.
14. Duffy, F., Williams, S., Kink, P., Williams, M.,K., (1992), "Interior Design of The Electronic Office". The Comfort and Productivity payoff, Van Nostrand Reinhold, New York.